

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/88/2023
Identifikačné číslo spisu:	2319201002
Dátum vydania rozhodnutia:	30.04.2025
Meno a priezvisko:	Mgr. Miroslav Šepták
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:2319201002.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne U. Y. Š., narodenej XX. L. XXXX, Š., L.Á. X, proti žalovanej Sociálnej poisťovni, pobočka Galanta, Galanta, Kodálya 1629/488, o zaplatenie 4 405,35 eura s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Galanta pod sp. zn. 8C/11/2019, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 19. októbra 2022 sp. zn. 10Co/88/2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 19. októbra 2022 sp. zn. 10Co/88/2021 z r u š u j e a v e c m u vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) podľa § 387 ods. 1 a 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) ako vecne správny potvrdil rozsudok Okresného súdu Galanta (ďalej len „súd prvej inštancie“ resp. „prvoinštančný súd“) z 18. mája 2021 č. k. 8C/11/2019-187 (v poradí druhý), ktorým zamietol žalobu žalobkyne, ktorou sa domáhala zaplatenia sumy 4 405,35 eura s príslušenstvom titulom bezdôvodného obohatenia a žalovanej priznal voči žalobkyni právo na náhradu trov konania vo výške 100 %, o ktorých bude rozhodnuté osobitným uznesením súdom prvej inštancie (výrok I.); žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu (výrok II.).

1.1. Rozhodnutie súdu prvej inštancie po právnej stránke odôvodnil s poukazom na ustanovenie § 61 zákona č. 233/1995 Zb. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „Exekučný poriadok“), ako aj s poukazom na ustanovenie § 255 ods. 1, § 262 ods. 2 CSP. Vychádzal zo skutkových zistení, že dňa 20. septembra 2011 vydala žalovaná rozhodnutie č. 700-0600047211-GC09/11, ktorým bolo rozhodnuté, že žalobkyni ako samostatne zárobkovo činnéj osobe nezaniklo povinné poistenie dňa 30. júna 2010. Toto rozhodnutie bolo ústredím Sociálnej poisťovne potvrdené rozhodnutím z 5. decembra 2011 č. 56923-2/2011 - BA, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 13. decembra 2011. Proti rozhodnutiu odvolacieho orgánu podala žalobkyňa žalobu, ktorú Krajský súd v Trnave rozsudkom z 19. septembra 2013 sp. zn. 14S/12/2012 zamietol. Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 1/Sžso/59/2013 vydal dňa 18. novembra 2014 rozsudok, ktorým zmenil rozsudok Krajského súdu v Trnave z 19. septembra 2013 sp. zn. 14S/12/2012 tak, že

rozhodnutie Sociálnej poisťovne - ústredie z 5. decembra 2011 č. 56923-2/2011 v spojení s rozhodnutím žalovanej z 20. septembra 2011 č. 700 0600047211-GC09/11 o tom, že žalobkyni nezaniklo povinné nemocenské a dôchodkové poistenie dňa 30. júna 2010 zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky nadobudol právoplatnosť 15. januára 2015). Podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v zmysle § 15 ods. 6 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov advokát, ktorý vykonáva advokáciu ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným, nemôže súčasne vykonávať advokáciu samostatne, v združení, ako spoločník verejnej obchodnej spoločnosti alebo komanditnej spoločnosti, alebo ako konateľ inej spoločnosti s ručením obmedzeným. Slovenská advokátska komora vydala žalobkyni Osvedčenie č. 1697, ktorým bola zapísaná do zoznamu advokátov podľa zákona o advokácii dňa 1. októbra 2002. Podľa výpisu z Obchodného registra Okresného súdu Trnava, oddiel: Sro, Vložka číslo: 25820/T, sa dňa 1. júla 2010 stala žalobkyňa štatutárnym orgánom a konateľom spoločnosti Advokátska kancelária - U. X., s.r.o., Jánošíkova 2, Šaľa, ktorej jediným predmetom je poskytovanie právnych služieb. Ďalej bolo preukázané, že žalobkyni dňa 15. júla 2010 zaniklo živnostenské oprávnenie, živnostenský list č. OŽP-A/2008/05239-00002, preto v zmysle ustanovenia § 21 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom v znení zákona č. 310/2006 Z. z. sa od 16. júla 2010 nepovažuje za samostatne zárobkovo činnú osobu podľa § 5 písm. b) zákona o sociálnom poistení. Dňa 17. januára 2012 Sociálna poisťovňa pobočka Galanta v konaní sp. zn. 700-0610060112-GC04/12 vydala rozhodnutie, na základe ktorého bolo žalobkyni za mesiace júl 2010 až december 2011 predpísané nemocenské poistenie, starobné poistenie, invalidné poistenie, poistenie do rezervného fondu celkom v sume 3 504,15 eura. Z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že žalobkyňa bola považovaná za fyzickú osobu, ktorá je samostatne zárobkovo činná, resp. má oprávnenie prevádzkovať živnosť. V tomto rozhodnutí tiež bolo konštatované, že Slovenská advokátska komora vydala žalobkyni Osvedčenie č. 1697, ktorým bola zapísaná do zoznamu advokátov podľa zákona o advokácii dňa 1. októbra 2002. Na základe uvedeného bola žalobkyňa považovaná za samostatne zárobkovo činnú osobu podľa § 5 písm. c) v tom čase platného a účinného zákona č. 310/2006 Z.z. V odôvodnení rozhodnutia žalovanej zo dňa 17. januára 2012 sa uvádza: „V zmysle § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z.z. (vo vzťahu k zákonu o advokácii) samostatne zárobkovo činnou osobou, je každá osoba zapísaná v zozname advokátov vedeného Slovenskou advokátskou komorou a to bez ohľadu na formu výkonu advokácie (k 1. júlu 2010)", preto účastnícke konania nezaniklo postavenie advokáta ako samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení. Sociálna poisťovňa pobočka Galanta v konaní sp. zn. 700-0610060112-GC04/12 dňa 20. februára 2015 vydala rozhodnutie, v ktorom určila, že samostatne zárobkovo činnnej osobe U. Y. Š. zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 15. júla 2010. V odôvodnení tohto rozhodnutia poukázala na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1/Sžso/59/2013, v ktorom je uvedené, že v zmysle § 15 ods. 6 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v znení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní advokát, ktorý vykonáva advokáciu ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným nemôže súčasne vykonávať advokáciu samostatne. V rozhodnutí sociálnej poisťovne z 20. februára 2015 sa konštatuje, že žalobkyňa nie je od 1. júla 2010 považovaná za samostatne zárobkovo činnú osobu, nakoľko od tohto termínu nebola oprávnená vykonávať advokáciu samostatne, pretože od uvedeného dňa sa stala konateľom spoločnosti advokátska kancelária - U. X. s.r.o. Jánošíkovo 2, Šaľa.

1.2. Zo zisteného skutkového stavu vyplynulo, že medzičasom dňa 26. marca 2012 sa žalovaná ako oprávnená v tom čase s existujúcim nárokom obrátila na súdneho exekútora U. L. K., so sídlom B., P. XX, so žiadosťou o vykonanie exekúcie na sumu 3 504,15 eura voči povinnej U. Y. Š., keď titulom pre vykonanie exekúcie bolo právoplatné a vykonateľné rozhodnutie Sociálnej poisťovne so sídlom Bratislava pobočka Galanta č.k. 700-0610060112-GC04/12 zo 17. januára 2012. Okresný súd Galanta v konaní sp. zn. 15Er 464/2012, EX 744/2012 vydal dňa 30. marca 2012 pre súdneho exekútora U. L. K. poverenie na exekúciu na vymoženie 3 504,15 eura a ďalších trov exekúcie. Podľa potvrdenia Slovenskej advokátskej komory z 20. februára 2012 na čl. 12 spisu Okresného súdu Galanta sp. zn. 15Er/464/2012, U. Y. Š. mohla vykonávať advokáciu samostatne do 28. júla 2010, od 29. júla 2010 môže vykonávať advokáciu len v mene a na účet spoločnosti Advokátska kancelária - U. Y. X. s.r.o. Z vyúčtovania vykonaného súdnym exekútorom U. L. H. K. v konaní EX 744/202 zo dňa 6. februára 2018 vyplynulo, že exekúcia bola skončená dňa 2. februára 2018 uspokojením pohľadávky oprávneného

na sumu 3 504,15 eura, trovy exekútora činili 901,20 eura.

1.2. Na základe vykonaného dokazovania súd prvej inštancie uzatvoril, že zásada „restitutio in integrum statu quo antem“ je v exekučnom konaní zakázaná. Navrátenie do pôvodného stavu je totiž v exekučnom konaní vylúčené. Toto je jeden z dôvodov, prečo možno označiť rozhodnutie za konečné, nenávratné. Spomínaná zásada je síce jednou zo základných zásad exekučného konania, avšak do istej miery možno jej tvrdosť obmedziť. Táto zásada totiž nevylučuje, aby za podmienok ustanovených zákonom, došlo k zrušeniu rozhodnutí vydaných v exekučnom konaní, a to za účelom napravenia nesprávnosti, ktoré vznikli. Ustanovenie § 61 Exekučného poriadku je vyjadrením zásady, že stav navodený exekučným konaním nie je možné vrátiť späť, čo znamená, že aj nezákonne realizovaná exekúcia má také právne následky, akoby bola realizovaná v súlade so zákonom. Žalovaná vymáhala pohľadávku evidovanú voči žalobkyni na základe právoplatného a vykonateľného rozhodnutia č. 700-0610060112-GC04/12 vydaného v súlade s § 144 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 572/2009 Z.z., § 152a zákona v znení neskorších predpisov a § 178 ods. 1 písm. a) ôsmy bod zákona č. 43/2004 Z.z. Žalobkyňa voči rozhodnutiu nepodala odvolanie v zmysle § 215 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov. Nevyužila teda svoje zákonné právo, pričom o možnosti podať odvolanie voči rozhodnutiu bola poučená v časti „poučenie“. Žalobkyňa rovnako nevyužila svoje právo v zmysle § 222 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov - obnovu nedávkového konania povolí na návrh účastníka konania alebo nariadi organizačná zložka Sociálnej poisťovne, ktorá vo veci rozhodla v poslednom stupni. Zanedbala využitie zákonných procesných ustanovení, keď zmeškala zákonné lehoty na podanie opravných prostriedkov. Žalobkyňa cestou nevhodných procesných prostriedkov - návrhom na vydanie platobného rozkazu chcela zvrátiť ukončené exekučné konanie. Sociálnej poisťovni sa plnilo na základe právoplatného a vykonateľného rozhodnutia č. 700-0610060112-GC04/12, ktoré nebolo doposiaľ zrušené. V súvislosti s nevyužitím zákonných prostriedkov obrany žalobkyne v konaní, ktoré bolo podkladom pre exekučný titul prvoinštančný súd poukázal na zásadu: „vigilantibus iura scripta sunt“, t.j. práva patria bdelym, ostrážitým, opatrným, starostlivým, teda tým, ktorí sa aktívne zaujímajú o ochranu a výkon svojich práv, a ktorí svoje procesné oprávnenia uplatňujú včas a s dostatočnou starostlivosťou. To platí aj o využívaní zákonných procesných ustanovení včítane možností podania opravných prostriedkov.

1.3. O náhrade trov konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku, keď nárok na náhradu trov vznikol žalobcovi ako plne úspešnej strane sporu.

2. Odvolací súd po preskúmaní napadnutého rozsudku, konania jemu predchádzajúceho, ako aj celého obsahu spisového materiálu dospel k záveru, že súd prvej inštancie zistil skutkový stav v rozsahu potrebnom pre vyhlásenie rozsudku, na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam a vec i správne právne posúdil, rozhodol vecne správne.

2.1. Na doplnenie a v súvislosti s odvolacími námietkami odvolací súd uviedol, že poukaz žalobkyne na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/85/2013 neobstojí, lebo sa týka odlišnej (skutkovej) situácie, keďže exekučný titul (konkrétne platobný rozkaz) bol zrušený. Na rozdiel od predmetnej veci, v ktorej bolo preukázané, že exekučný titul (žalovanej) zo dňa 17. januára 2012 č. 700-0610060112-GC04/12, na základe ktorého bola v exekučnom konaní sp. zn. 15Er/464/2012 vymožená žalovaná suma (nikdy) zrušený. Za ďalšie, konanie vo veciach sociálneho poistenia je upravené v zákone o sociálnom poistení (č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov) v ustanoveniach § 172 a nasl. Otázka, ktorý orgán je oprávnený rozhodovať vo veciach existencie sociálneho poistenia je v právnom poriadku Slovenskej republiky upravená výslovne. Je ním Sociálna poisťovňa, ktorá bola zákonom zriadená ako verejnoprávna inštitúcia na výkon sociálneho poistenia. Do jej právomoci preto patrí rozhodovanie o zániku sociálneho poistenia a otázok s tým súvisiacich, teda aj o otázke, či je osoba samostatne zárobkovo činná alebo nie, aj o výške predpísaného poistného na nemocenské, starobné, invalidné poistenie (poistné do rezervného fondu). Žalovaná vo vzťahu k žalobkyni konala a rozhodla v dvoch samostatných konaniach, jednak o jej účasti na sociálnom poistení (§ 178 ods. 1 bod 1 zákona o sociálnom poistení), a to rozhodnutím z 20. septembra 2011 č. 700-0600047211-GC09/11 a o poistnom (§ 178 ods. 1 bod 8 zákona o sociálnom poistení), rozhodnutím zo 17. januára 2012 č. 700-0610060112-GC04/12 Exekučným titulom, na základe ktorého bolo vydané poverenie súdnemu

exekútorovi okresným súdom v konaní EX 744/2012 (konanie sp. zn. 15Er/464/2012), bolo rozhodnutie žalovanej zo 17. januára 2012 č. 700-0610060112-GC04/12 (ďalej len „exekučný titul“), ktoré nadobudlo právoplatnosť a vykonateľnosť 07. marca 2012, a práve na jeho základe bola od žalobkyne súdnym exekútorom vymožená suma 3 504,15 eura a trovy exekútora 901,20 eura. S poukazom na obsah exekučného spisu bolo zrejmé, že žalobkyňa síce využila možnosti dané jej zákonom a v exekučnom konaní (sp. zn. 15Er/464/2012) sa bránila a o jej návrhoch bolo aj súdom rozhodované, avšak v konečnom dôsledku jej obrana nezvrátila vymoženie dlžnej sumy súdnym exekútorom za základe exekučného titulu, ktorý označila žalovaná, a to rozhodnutie zo dňa 17. januára 2012 č. 700-0610060112-GC04/12. Odvolací súd zotrvával aj na závere, že na právoplatnosť rozhodnutia žalovanej zo dňa 17. januára 2012 č. 700-0610060112-GC04/12 nemal vplyv už postup žalobkyne vo vzťahu k rozhodnutiu žalovanej zo dňa 20. septembra 2011 č. 700-0600047211-GC09/11 (žalobkyni ako samostatne zárobkovo činnnej osobe nezaniklo povinné poistenie dňa 30. júna 2010), ktoré síce bolo ústredím Sociálnej poisťovne potvrdené rozhodnutím z 5. decembra 2011 č. 56923-2/2011 - BA, avšak následne na základe žaloby žalobkyne podanej v konaní sp. zn. 14S/12/2012, Najvyšším súdom Slovenskej republiky rozsudkom zo dňa 18. novembra 2014 sp. zn. 1 Sžso 59/2013 zrušené a vrátené na ďalšie konanie (vrátane rozhodnutia Sociálnej poisťovne - ústredie z 5. decembra 2011 č. 56923-2/2011) a opätovne rozhodnuté žalovanou rozhodnutím z 20. februára 2015 č. 700-0610060112-GC04/12 (žalobkyni zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 15. júla 2010). Podstatným teda bolo, že žalovaná rozhodla v samostatnom konaní o poistnom žalobkyne (§ 178 ods. 1 bod 1 zákona o sociálnom poistení) a to rozhodnutím č. 700-0600047211-GC09/11 z 20. septembra 2011 (právoplatným dňa 7. marca 2012), ktoré nebolo zrušené, a ktoré bolo exekučným titulom. Bolo nutné poukázať aj to, že ak žalobkyňa pri zariaďovaní svojich záležitostí nekonala s primeranou opatrnosťou, nevyužila možnosť podať riadne, resp. mimoriadne opravené prostriedky (aj v konaní o poistnom), dobrovoľne sa vystavila riziku, že právoplatné a vykonateľné rozhodnutie o predpísanom poistnom môže byť predmetom vymáhania zo strany žalovanej, čo sa aj potvrdilo (viď rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Sžf 65/2011).

2.2. Vychádzajúc z uvedeného odvolací súd rovnako ako súd prvej inštancie nemal za preukázané, že by na strane žalovanej vzniklo v súvislosti s vymožením žalovanej sumy v exekučnom konaní vedenom voči žalobkyni bezdôvodné obohatenie (podľa § 451 zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov; ďalej len „Občiansky zákonník“), keď zo strany žalobkyne neboli preukázané základné predpoklady vzniku bezdôvodného obohatenia, s dôrazom na nepreukázanie zrušenia exekučného titulu rozhodnutia žalovanej z 20. septembra 2011 č. 700-0600047211-GC09/11, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 7. marca 2012).

2.3. K námietke žalobkyne, že prvoistančný súd sa nevysporiadal s rozhodnutím Sociálnej poisťovne, ústredia, ktorým boli zrušené rozhodnutia žalovanej vo veci vyrubenia penále z vyššie špecifikovanej pohľadávky, odvolací súd poukázal na to, že z obsahu spisu vyplýva, že v podaní doručenom okresnému súdu dňa 17. mája 2021 (čl. 179) žalobkyňa výslovne poukázala (iba) na rozhodnutie Ústredia Sociálnej poisťovne zo dňa 29. apríla 2021 č. 12088-3/2021-BA, ktorým bolo (ale) zrušené rozhodnutie žalovanej vo veci vyrubenia penále z pohľadávky, ktorá je predmetom tohto konania. Vzhľadom na uvedené konštatoval, že ani z rozhodnutia Ústredia Sociálnej poisťovne zo dňa 29. apríla 2021 nevyplýva, že by došlo k zrušeniu exekučného titulu - rozhodnutia žalovanej č. 700-0600047211-GC09/11 zo dňa 20. septembra 2011 a teda žalobkyňa ani poukazom na rozhodnutie zo dňa 29. apríla 2021, ňou tvrdenú skutočnosť zrušenia exekučného titulu - rozhodnutia žalovanej č. 700-0600047211-GC09/11 zo dňa 20. septembra 2011 nepreukázala.

2.4. O trovách konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP a § 262 ods. 1, 2 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodňovala ustanovením § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Mala za to, že sudy nižších inštancií nesprávne dospeli k právnomu záveru, že žalobkyňa v konaní nepreukázala existenciu nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktorý nesprávne vyvodili z nezrušenia rozhodnutia žalovanej riadnym

alebo mimoriadnym opravným prostriedkom, a ktorý nie je zlučiteľný s právnymi závermi obsiahnutými v rozhodnutiach dovolacieho súdu. Žalobkyňa namietala, že odvolací súd prejudiciálne neriešil otázku existencie resp. neexistencie hmotnoprávneho nároku žalovanej na plnenie, tak ako to mal v zmysle rozhodnutí dovolacieho súdu urobiť na zistenie, či žalovaná sa na úrok žalobkyne bezdôvodne obohatila plnením bez právneho dôvodu. Súd nižších inštancií vec nesprávne právne posúdili, nakoľko nebola správne vyriešená predbežná otázka, ktorá mala kľúčový význam pre posúdenie opodstatnenosti návrhu na začatie konania. Dovolateľka uviedla, že z predložených rozhodnutí žalovanej je jednoznačné a nepochybné, že povinnosť na plnenie poistného žalobkyňi skončila dňa 15. júla 2010, preto nárok na zaplatenie poistného za obdobie od 16. júla 2010 do 31. decembra 2011 žalovanej nevznikol, pretože žalobkyňa od 15. júla 2010 nebola povinne poistená, a teda dôvod plnenia nespočíval v hmotnom práve. Žalobkyňa považovala napadnuté rozhodnutie za arbitrárne, nakoľko sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 9. apríla 2014 sp. zn. 7Cdo/85/2013, z 23. novembra 2011 sp. zn. 5MCdo/17/2009, Nález Ústavného súdu SR z 9. februára 2017, sp. zn. II. ÚS 18/2016). Dovolateľka navrhovala, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na nové prejednanie a rozhodnutie.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že žalobkyňa zanedbala využitie zákonných procesných ustanovení, zmeškala všetky zákonné lehoty na podanie opravných prostriedkov a cestou podania návrhu na vydanie platobného rozkazu sa snažila navrátiť pôvodný stav pred exekúciou. V exekučnom konaní však platí zásada zákazu návratu do pôvodného stavu (restitutio in integrum). Sociálnej poisťovni ako žalovanej sa plnilo na základe právoplatného a vykonateľného rozhodnutia č. 700-0610060112-GC04/12, ktoré nebolo zrušené ani napadnuté, právny dôvod neodpadol. Žalovaná uviedla, že odvolací súd mal na podklade písomných dôkazov predložených v konaní dostatočne preukázané, že nárok žalovanej je opodstatnený a s napadnutým rozsudkom súhlasí v plnom rozsahu.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je prípustné a tiež dôvodné; v dôsledku jeho účinku dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP).

6. Právo na prístup k dovolaciemu súdu nie je absolútne. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok a tejto jeho mimoriadnej povahe zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti, prísne regulovanej Civilným sporovým poriadkom. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, len ak to zákon pripúšťa, pričom prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním.

7. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

8. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Z citovaného ustanovenia expressis verbis vyplýva, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, tak takéto rozhodnutie nemožno úspešne napadnúť dovolaním.

9. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v

nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

11. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

12. Pre procesnú situáciu, v ktorej § 421 ods. 1 písm. a) CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska uvedeného zákonného ustanovenia (bližšie viď bod 10.) môže byť pritom len otázka právna (teda v žiadnom prípade nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

13. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do tohto pojmu predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Jeho súčasťou je tiež prax vyjadrená opakovaně vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili. S prihliadnutím na čl. 3 CSP do pojmu ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu treba zahrnúť aj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky a Európskeho súdu pre ľudské práva, prípadne Súdneho dvora Európskej únie. Rozhodnutia súdov iných štátov, a teda ani rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky a Najvyššieho súdu Českej republiky pod tento pojem nespádajú (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. októbra 2017 sp. zn. 6 Cdo 129/2017). Judikatúra ústavného súdu dotvára precedenčnú záväznosť ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v tom zmysle, že potvrdzuje ústavnú súladnosť dotknutej interpretácie a aplikácie právnej úpravy realizovanej najvyšším súdom. Podmienkou precedenčnej záväznosti toho-ktorého rozhodnutia nie je absolútna totožnosť so všetkými skutkovými okolnosťami prejednávanej veci. Predpokladom precedenčnej záväznosti je podobnosť týkajúca sa relevantných, ťažiskových okolností prejednávanej veci. Pokiaľ teda ústavný súd vyslovil názor na riešenie tej-ktorej otázky ako jedna z najvyšších súdnych autorít (čl. 2 ods. 2 CSP), je potrebné aby dovolací súd k tejto skutočnosti pri rozhodovaní prihliadol.

14. Ešte pred posúdením samotného „právneho odklonu“ (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) treba uviesť, že správnosť súdmi riešených skutkových otázok nemôže byť v dovolacom konaní podrobená meritórnemu prieskumu, lebo dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP); skutková okolnosť (t.j. skutková otázka, resp. riešenie skutkovej otázky) z hľadiska § 421 ods. 1 CSP je irelevantná.

15. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou v dovolaní vymedzená jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania. Pokiaľ dovolateľ v dovolaní nevymedzí právnu otázku, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach (predpokladoch) o tom, ktorú otázku mal dovolateľ na mysli; v opačnom prípade by jeho rozhodnutie mohlo minúť zákonom určený cieľ. V prípade absencie

vymedzenia právnej otázky nemôže dovolací súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd; v opačnom prípade by uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v Civilnom sporovom poriadku (napr. rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1 Cdo 98/2017, 3 Cdo 94/2018, 4 Cdo 95/2017). Treba zdôrazniť, že úlohou dovolacieho súdu nie je vymedziť právnu otázku; zákonodarca túto povinnosť ukladá dovolateľovi. Samo tvrdenie, že odvolací súd sa riešením určitej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ešte nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP; relevantným je až zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k dovolateľom tvrdenému odklonu skutočne došlo.

16. V danom prípade dovolateľka riadne vymedzila právnu otázku (viď bod 3.1. tohto rozhodnutia), pri riešení ktorej sa mal odvolací súd odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Dovolací súd posudzujúc prípustnosť dovolacieho dôvodu uplatneného podľa § 421 ods. 1 CSP v súlade s § 432 CSP v spojení s § 124 CSP (I. ÚS 51/2020), v snahe autenticky porozumieť textu dovolania (IV. ÚS 15/2021, I. ÚS 115/2020, I. ÚS 336/2019) dospel k záveru, že dovolateľka nesúhlasila s právnym posúdením otázky, „či je bezdôvodným obohatením plnenie prijaté na základe právoplatného a vykonateľného rozhodnutia správneho orgánu, ktoré nemá základ v hmotnom práve v dôsledku skutočností, ktoré nastali po vydaní takéhoto rozhodnutia“?. Po konštatovaní prípustnosti dovolania dovolací súd pristúpil k meritórnemu dovolaciemu prieskumu a posúdeniu dôvodnosti podaného dovolania z hľadiska uplatnenej dovolacej argumentácie, t. j. z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom vo vymedzenej právnej otázke.

17. Podľa judikátu R 74/2019 „Ten, komu bolo plnené na základe rozhodnutia, ktoré bolo následne zrušené alebo stratilo podľa procesných predpisov účinky, sa bezdôvodne obohacuje len vtedy, ak právny dôvod plnenia reálne nespočíval v hmotnom práve. Ak právny dôvod plnenia podľa hmotného práva tu bol, potom trvá ďalej, bez ohľadu na to, či právoplatné a vykonateľné rozhodnutie, ktoré toto právo iba deklarovalo, bolo či nebolo zrušené alebo stratilo svoju účinnosť“ (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 9. apríla 2014 sp. zn. 7Cdo/852013). Obdobné závery vyplývajú z uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 23. novembra 2011, sp. zn. 5 M Cdo 17/2009.

18. Podľa právnej vety nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 9. februára 2017 sp. zn. II. ÚS 18/2016-78 „Zrušenie právoplatného rozhodnutia deklaratórnej povahy nezakladá bez ďalšieho právo strany v konaní na vrátenie poskytnutého plnenia, pretože rozhodujúce je, či právny dôvod plnenia spočíval na reálne existujúcom hmotnoprávnom základe. Zrušenie právoplatného rozsudku by založilo samo osebe právo na vydanie bezdôvodného obohatenia iba v prípade právoplatného rozsudku majúceho konštitutívne účinky“.

19. V okolnostiach danej najvyšším súdom aktuálne preskúmvanej veci odvolací súd pri riešení nastolenej otázky za rozhodujúce považoval to, že dňa 17. januára 2012 Sociálna poisťovňa pobočka Galanta v konaní sp. zn. 700-0610060112-GC04/12 vydala rozhodnutie, na základe ktorého bolo žalobkyni za mesiace júl 2010 až december 2011 predpísané nemocenské poistenie, starobné poistenie, invalidné poistenie, poistenie do rezervného fondu celkom v sume 3 504,15 eura, ktorá bola následne v exekučnom konaní napriek námietkam žalobkyne vymožená. Predmetnému rozhodnutiu predchádzalo dňa 20. septembra 2011 iné č. 700-0600047211-GC09/11, ktorým žalovaná rozhodla, že žalobkyni ako samostatne zárobkovo činné osobe nezaniklo povinné poistenie dňa 30. júna 2010. Uvedené rozhodnutie však bolo v zmysle záverov rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 18. novembra 2014 sp. zn. 1/Sžso/59/2013 nesprávne a preto žalovaná konečným rozhodnutím z 20. februára 2015 č. 700-0610060112-GC04/12 určila, že samostatne zárobkovo činné osobe U.. Y. Š.j t. j. žalobkyni zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 15. júla 2010. S poukazom na ustanovenie § 61 Exekučného poriadku a v ňom zakotvené zásady, že navrátenie do predošlého vzťahu je vylúčené a tiež, to že žalobkyňa nevyužila všetky svoje možnosti brániť sa proti vydanému rozhodnutiu žalovanej z 17. januára 2012 odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie dospel k záveru, že k bezdôvodnému obohateniu v danom prípade nedošlo, keďže neboli naplnené zákonné podmienky.

20. Dovolateľka vo svojich námietkach predostrela, že pre zodpovedanie dovolacej otázky bolo nevyhnutné v prvom rade vyriešiť otázku, či dôvod plnenia v danej veci (ne)spočíval v hmotnom práve. Odvolací súd sa prejudiciálne predmetnou otázkou nezaoberal, neriešil teda otázku existencie resp. neexistencie hmotnoprávneho nároku žalovanej na plnenie. Súd nižších inštancií preto vec nesprávne právne posúdili, keďže nebola správne vyriešená predbežná otázka, ktorá mala kľúčový význam pre posúdenie opodstatnenosti návrhu na začatie konania. Pritom z predložených rozhodnutí žalovanej je jednoznačné, že povinnosť na plnenie poistného žalobkyni skončila dňa 15. júla 2010, preto nárok na zaplatenie poistného za obdobie od 16. júla 2010 do 31. decembra 2011 žalovanej nevznikol, pretože žalobkyňa od 15. júla 2010 nebola povinne poistená, a teda dôvod plnenia nespočíval v hmotnom práve.

21. Podľa § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov. Bezodôvodne sa obohatil aj ten, za koho sa plnilo, čo podľa práva mal plniť sám (§ 454 Občianskeho zákonníka).

22. Záväzok vydať bezdôvodné obohatenie vo všeobecnosti nevzniká v dôsledku protiprávnosti, ale vzniká mimozmluvne za splnenia určitých zákonom stanovených podmienok. Povinnosť vydať bezdôvodné obohatenie nie je viazaná na splnenie subjektívnych predpokladov a má ju každý, kto sa na úkor iného obohatí; stačí, že k obohateniu došlo bez právom uznaného dôvodu, alebo spôsobom, ktorý právny poriadok neuznáva (pravda, v niektorých prípadoch bude tvoriť právnu skutočnosť zakladajúcu bezdôvodné obohatenie protiprávne, prípadne aj zavinené protiprávne správanie obohateného). Znak "bezodôvodnosti" obohatenia nie je výlučne otázkou výkladu; ustanovenia § 451 a § 454 Občianskeho zákonníka vymedzujú prípady bezdôvodného obohatenia taxatívne spôsobom, ktorý výkladu neponecháva veľký priestor. Jeho právna úprava neplní sankčnú (a tým ani preventívnu) funkciu a jeho pôsobenie je čisto reparačné a sledujúce morálnu zásadu spravodlivosti, aby sa nikto neobohatil na úkor iného (porovnaj ustanovenie § 456 Občianskeho zákonníka, ktoré neumožňuje ponechať si neprislúchajúci prospech dokonca ani v prípade, že ten, komu prináleží nie je známy).

23. Skutková podstata bezdôvodného obohatenia získaného plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, dopadá na tie prípady, kedy v čase poskytnutia plnenia existoval právny dôvod plnenia, ktorý však následne, v dôsledku ďalšej právnej skutočnosti odpadol, stratil svoje právne účinky. Majúc ale na zreteli, že bezdôvodné obohatenie vzniká za splnenia určitých zákonom stanovených podmienok, a teda na jeho vznik stačí, že k obohateniu došlo bez právom uznaného dôvodu, alebo spôsobom, ktorý právny poriadok neuznáva, súdu rozhodujúcemu o žalobe na splnenie povinnosti na jeho vydanie naisto nepostačuje zistenie, že rozhodnutie, na základe ktorého bolo plnené (nie je rozhodujúce, či plnenie bolo dobrovoľné alebo bolo vymožené v exekučnom konaní), bolo následne zrušené, resp. došlo podľa procesných predpisov k strate jeho účinnosti. Ak sa totiž domáha vrátenia plnenia ten, kto plnil povinnosť uloženú mu súdom, závisí dôvodnosť jeho návrhu na splnenie povinnosti vrátiť plnenie od toho, či právny dôvod jeho plnenia spočíval na reálne existujúcom hmotnoprávnom základe. Ak právny dôvod plnenia podľa hmotného práva tu bol, tak potom trvá naďalej, bez ohľadu na to, či právoplatný a vykonateľný rozsudok (ktorý toto právo iba deklaroval) bol či nebol zrušený. Otázku, či tu bola povinnosť plniť podľa hmotného práva a rozsah tejto povinnosti rieši súd v konaní o návrhu na vydanie bezdôvodného obohatenia ako predbežnú. Zrušením rozhodnutia, na základe ktorého bolo plnené, by došlo k bezdôvodnému obohateniu toho, komu bolo plnené, len vtedy, ak by právny dôvod plnenia reálne nespočíval v hmotnom práve (porovnaj aj uznesenie najvyššieho súdu z 23. novembra 2011, sp. zn. 5MCdo/17/2009).

24. Po preskúmaní napadnutého rozhodnutia dovolací súd dospel k záveru, že odvolací súd vec nesprávne právne posúdil, pretože (prejudiciálne) neriešil otázku existencie resp. neexistencie hmotnoprávneho nároku žalovanej na plnenie. Z predložených rozhodnutí žalovanej pritom jednoznačne vyplýva, že povinnosť na plnenie poistného žalobkyni skončila dňa 15. júla 2010, preto nárok na zaplatenie poistného za obdobie od 16. júla 2010 do 31. decembra 2011 žalovanej nevznikol, pretože žalobkyňa od 15. júla 2010 nebola povinne poistená, a teda dôvod plnenia nespočíval v hmotnom práve.

S ohľadom na uvedené dovolací súd skonštatoval nesprávnosť právnych záverov odvolacieho súdu vo vzťahu k naplneniu zákonných predpokladov pre bezdôvodné obohatenie v danom prípade a odklon od už spomínaného judikátu R 74/2019. Argumentácia súdov nižších inštancií, že ustanovenie § 61 Exekučného poriadku, ktoré vyjadruje zásadu „že navrátenie do predošlého vzťahu je v exekučnom konaní vylúčené" neobstoí, pretože táto zásada „...znamená, že právne pomery niekoho iného ako účastníka konania, ktoré exekúciou vznikli, nemôžu byť exekúciou dotknuté. Uvedená zásada však nevylučuje, aby za podmienok ustanovených zákonom došlo k zrušeniu rozhodnutí vydaných v exekučnom konaní s cieľom napraviť nesprávnosti týchto rozhodnutí" (viď rozhodnutie najvyššieho súdu z 14. októbra 2008 sp. zn. 5MCdo/5/2008).

25. Dovolací súd z vyššie uvedených dôvodov dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je nielen procesne prípustné, ale aj opodstatnené. So zreteľom na to dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 CSP v spojení s § 450 CSP).

26. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a dovolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

27. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.